

JAARVERSLAG 2023

ORAL HEALTH FOUNDATION RWANDA (OHFR)

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Organisatie	
Doelstelling en visie	6
Werkwijze	6
Het bestuur	9
Projecten 2023 en Beleid 2024	
Projecten.....	10
Beleid	16
Financiële verantwoording Projectkosten 2023	19

Colofon	
Postadres	
Van Beverningkstraat 14	
2361AH Warmond	
Nederland	
E-mailadres	Website
info@rwandadentist.org	www.rwandadentist.org
Telefoon	Rekeningnummer
Nederland: + 31 6 23 28 91 27	IBAN: NL97 ABNA 050 495 2005
Rwanda: + 250 78 21 79 220	Kamer van Koophandel
	37129039

Voorwoord

Vanuit de liefde voor het land en de Rwandese bevolking is de stichting Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) in 2006 opgezet. Mede voor al het werk dat de OHFR in Rwanda op tandheelkundig gebied heeft gedaan, heeft de OHFR een Koninklijke onderscheiding mogen ontvangen. De OHFR wil door het opzetten van een tandheelkundige infrastructuur, in samenwerking met de bestaande gezondheidscentra, bijdragen aan de directe verbetering van de tandheelkundige zorg in Rwanda.

Gelukkig ligt de COVID-19 pandemie alweer ver achter ons en kunnen wij ons programma weer zonder restricties uitvoeren. Wel heeft de COVID-19 pandemie het Rwandese bedrijfsleven ontwricht, wat heeft geleid tot een negatieve economische impact op het land. Het partnerschap van de Europese Investeringsbank met Bank of Kigali en KCB-Rwanda zal ervoor zorgen dat bedrijven kunnen blijven investeren en meer specifiek zal gerichte steun ook de toegang verbeteren tot financiering door bedrijven die bijdragen aan de economische empowerment van vrouwen en meisjes. Het bruto binnenlands product (bbp) steeg in de eerste negen maanden van het jaar met 11,1%, wat wijst op een breed herstel na de recessie van 2020. De industriële productie en de landbouwproductie stegen, terwijl de traditionele export van koffie, thee, cassiteriet, wolfram en coltan toenam.

Het rapport merkt echter op dat het werkloosheidsniveau ondanks het herstel bleef verslechteren, omdat de groeiversnelling deels een verschuiving van de werkgelegenheid naar activiteiten met een hogere productiviteit (productie en bouw) weerspiegelde. Terwijl het bbp dicht in de buurt kwam van het niveau van voor de pandemie, bleef het werkloosheidspercentage meer dan 13 procentpunten boven het niveau van begin 2020, waarbij de werkgelegenheid voor vrouwen verslechterde.

Het huidige herstel toont aan dat de robuuste fiscale en medische reacties van Rwanda op de crisis een aanzienlijk effect hebben gehad op de economie. De regering zal haar inspanningen moeten voortzetten om een breder gedragen herstel te bevorderen dat de voordelen uitbreidt naar plattelandsgebieden en het welzijn van de meest kwetsbare leden van de samenleving beschermt. Door de pandemie is de productie en de werkgelegenheid in Rwanda verminderd. De armoede is toegenomen en de handelstransacties werden minder. Dankzij de snelle reactie van de regering op de pandemie is het bevolkingsaandeel van nieuwe infecties en van sterfgevallen ruim onder dat van de meeste andere landen gebleven. Kritieke gezondheidsdiensten zijn echter verstoord, met name kinderrimmunisatie en voedingsdiensten, waardoor het aantal gevallen van ondervoeding en te voorkomen ziekten toeneemt. De combinatie van slechtere voeding, beperkte gezondheidsdiensten, onderwijsachterstand door de sluiting van scholen en de waarschijnlijkheid dat sommige kinderen (vooral meisjes in de puberteit en kinderen uit arme gezinnen) nooit meer naar school zullen gaan, zal op middellange termijn leiden tot een daling van de inkomens en de productiviteit. De regering heeft snel en doeltreffend gereageerd op de uitdagingen van de pandemie door het economisch herstelplan (ERP) op te zetten om huishoudens en bedrijven te ondersteunen. Er zijn programma's voor sociale bescherming opgevoerd en afstandsonderwijs is opgezet.

Vanaf begin maart 2023 heeft Rwanda 133.172 bevestigde gevallen van Covid-19 met 1.468 sterfgevallen, gemeld aan de WHO.

Belangrijke prioriteiten voor de toekomst zijn onder meer de gezondheidszorg en de leerverliezen te beperken met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbaren.

Tegen deze achtergrond heeft de OHFR haar verantwoordelijkheden genomen. Juist nu heeft de bevolking tandheelkundige zorg hard nodig. Niet alleen omdat de tandheelkunde voor veel Rwandezen anders onbereikbaar is, maar ook om de patiënten niet het gevoel te geven dat ze in de steek worden gelaten, al zijn de tijden nog zo moeilijk. Deze inzet is niet onopgemerkt gebleven en de OHFR heeft dan ook van verschillende kanten lovende en bemoedigende woorden ontvangen.

Mondgezondheid is van fundamenteel belang voor de gezondheid. Het stelt de mens in staat om te ademen, te eten, te slikken, te spreken en te lachen. Een verslechtering van deze functies kan het vermogen om met anderen om te gaan, naar school te gaan en te werken ernstig in de weg staan. Mondziekten behoren tot de meest voorkomende en vermijdbare niet-overdraagbare ziekten en hebben dezelfde risicofactoren als de belangrijkste niet-overdraagbare aandoeningen (hart- en vaatziekten, chronische longziekten, kanker en diabetes).

In Rwanda staan mondziekten, met name tandcariës en tandvleesaandoeningen, in de top tien van oorzaken van morbiditeit op elk niveau van gezondheidszorg en voor alle leeftijdsgroepen. In Rwanda bleek uit het eerste mondgezondheidsonderzoek dat in 2018 werd gepubliceerd dat bijna twee derde (64,9%) van de 2097 deelnemers cariës had en 54,3% had onbehandelde cariës. Onder volwassenen van 20 jaar en ouder had 32,4% tandplak en 60,0% tandsteen. Een meerderheid (70,6%) had nog nooit een mondzorgverlener bezocht.

Rwanda kent op een bevolking van meer dan 12 miljoen mensen naar schatting ongeveer 50 goed opgeleide tandartsen, die voornamelijk werken in de hoofdstad Kigali. Eén tandarts op 240.000 mensen. Op het platteland zijn nauwelijks tandartsen actief. Ter vergelijking: in Nederland zijn er ongeveer 9.700 tandartsen en ongeveer 3600 mondhygiënisten. De ratio in Nederland is dan ook ongeveer 1.807 inwoners per tandarts, alhoewel er regionaal wel verschillen zijn.

Het huidige nationale strategische plan voor mondgezondheid (NOHSP 2019-2024) van Rwanda is ontwikkeld om de mondzorgdiensten uit te breiden en te integreren in de eerstelijnsgezondheidszorg en om de mondzorg dichterbij de bevolking te brengen. Daartoe zal de nadruk worden gelegd op effectieve participatie van de gemeenschap. Ook aan de opleiding van tandheelkundig personeel zal meer aandacht worden besteed en alle stakeholders, dus ook de OHFR, zullen bij dit proces worden betrokken.

De Oral Health Foundation Rwanda is aangesloten bij de Stichting Geef Gratis (www.geefgratis.nl) en Alle Goede Doelen (www.allegoededoelen.nl).

De Belastingdienst merkt de Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) aan als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Onze dank gaat uit naar al onze donateurs, onze familie en vrienden en onze partners en vrijwilligers in Rwanda voor de bijdragen die wij, ook dit jaar, hebben ontvangen en de mooie ervaringen die wij hebben gehad en nog steeds hebben.

1. Organisatie

Doelstelling en visie

De Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) wil in samenwerking met de bevolking een bijdrage leveren aan de gezondheid van de arme boerenbevolking van Rwanda. Zij doet dit door zich in te zetten voor betere en structurele tandheelkundige voorzieningen in Rwanda. Tandheelkunde maakt deel uit van de basisgezondheidszorg. Toch wordt er mondiaal relatief weinig aandacht besteed aan de tandheelkunde, terwijl tand- of kiespijn het dagelijks functioneren behoorlijk negatief kan beïnvloeden. In het verleden werd tandheelkunde als een luxe gezien, maar tegenwoordig is het wel duidelijk dat een gezonde mond bijdraagt aan het algemeen welbevinden. Een slechte mondgezondheid daarentegen kan het risico verhogen op lichamelijke aandoeningen, zoals bepaalde vormen van longontsteking, hart- en vaatziekten, diabetes mellitus en andere aandoeningen. Een adequate gebitsverzorging kan daarom ten goede komen aan de algemene gezondheid. Omdat een gezonde bevolking de basis is voor een goede economische ontwikkeling, die samen met de educatieve ontwikkeling zorgt voor een stabiele en vreedzame samenwerking tussen verschillende bevolkingsgroepen, tracht de OHFR op deze wijze bij te dragen aan een goede gezondheidszorg.

De Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) heeft ten doel:

1. Het bieden van mondheelkundige hulp aan de bevolking van Rwanda door de inzet van tandartsen die verbonden zijn aan de OHFR.
2. Het bevorderen van de preventieve tandheelkundige zorg te Rwanda.
3. Het verzorgen van Dental Preventive Programs (DPP) en de Atraumatic Restorative Treatments (ART) op scholen.
4. Het geven van workshops aan Rwandese dental therapists (verlenen tandheelkundige zorg onder toezicht van een tandarts).
5. Het verstrekken van informatie aan tandartsen die (tijdelijk) willen werken in Rwanda.
6. Het bieden van hulp bij de opzet en het optimaliseren van tandheelkundige klinieken in Rwanda.
7. Het verrichten van alle handelingen, in de ruimste zin van het woord, die bevorderlijk zijn om bovenstaande doelstellingen te bereiken.

Werkwijze

Om haar doelstelling te bereiken zet de OHFR de volgende middelen in:

- Het opzetten van een infrastructuur waardoor tandartsen met een zekere regelmaat de tandheelkundige klinieken bezoeken. Dit draagt bij aan de directe verbetering van de tandheelkundige zorg van de plattelandsgemeenschappen. De bestaande infrastructuur van de gezondheidscentra wordt hiervoor ingezet. Niet alleen de curatieve zorg verdient aandacht, maar zeker ook de preventieve zorg.

- Het gebruik maken van gezondheidscentra die in het algemeen zich dicht bij scholen bevinden zodat indien nodig directe tandheelkundige hulp aanwezig is. Als de kliniek door de OHFR wordt ondersteund is er meteen een goed contact met de aanwezige dental therapists .
- Het geven van voorlichting over tandhygiëne wat bijdraagt aan het voorkomen van tandheelkundige- en algemene gezondheidsproblemen. Een tandheelkundige opleiding van de lokale dental therapists, werkzaam binnen de gezondheidscentra, is zeer van belang voor structurele verbetering van de tandheelkundige zorg van de Rwandese bevolking. Daarnaast hanteert de OHFR voor haar werkzaamheden als uitgangspunten de Basic Package of Oral Care (BPOC) en de methode Fit for School.

Dental Preventive Program (DPP)

Om tandbederf te helpen voorkomen is voorlichting onontbeerlijk. De OHFR bezoekt dan ook zo veel mogelijk scholen om daar aan de hand van het Dental Preventive Program (DPP) de jeugd te wijzen op een goede mondverzorging. Het DPP is een voorlichtingsprogramma dat door de OHFR is ontwikkeld voor de Rwandese situatie. Veel kinderen in Rwanda leven elke dag met kiespijn. Dat moet veranderen. In elk geval twee keer per dag tanden poetsen is iets wat aangeleerd moet worden. Simpele basisprincipes die voor kinderen in Nederland heel gewoon zijn, maar in Rwanda veelal volstrekt onbekend zijn voor kinderen. De voorlichting begint op de scholen: door middel van voorlichtingsprogramma's maken de kinderen kennis met de mondverzorging. De OHFR heeft een liedje gemaakt in de lokale taal (Kinyarwanda), waarmee de noodzaak van het tandenpoetsen wordt uitgelegd. De OHFR heeft het liedje opgenomen op DVD en dit wordt tijdens het DPP aan de kinderen getoond. Ook was dit liedje met een interview met een dental therapist ruim een jaar lang te horen op de lokale radio. De leerkrachten worden ook actief betrokken bij het voorlichtingsprogramma. Zij worden in een "train de trainers" programma gestimuleerd en getraind om structureel een vervolg te geven en aandacht te schenken aan de tandheelkundige preventie bij hun leerlingen. De lokale dental therapists blijven contact houden met de scholen waar het programma is ingevoerd.

Basic Package of Oral care (BPOC)

De Basic Package of Oral Care (BPOC) is ontwikkeld door Faculteit der Medische wetenschappen van het Radboud UMC in Nijmegen en dient als richtlijn voor tandheelkundige organisaties die werkzaam zijn in minder ontwikkelde landen. Het voorgestelde pakket voor een basale vorm van mondgezondheidszorg bevat de volgende drie componenten:

1. Oral Urgent Treatment (OUT). Dit omvat het volgende:
  - Extractie van elementen met diepe cariës, pulpitis, periapicale abcessen en ernstige parodontale aandoeningen;

- Behandeling van "dry sockets" en bloeding na extractie;
- Drainage van gelokaliseerde abcessen;
- Behandeling met antibiotica en pijnstillers bij acute infecties;
- Eerste hulp bij aangezichtstrauma;
- Verwijzing van gecompliceerde gevallen naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis.

2. Affordable Fluoride Toothpaste (AFT) is de tweede component van de BPOC- strategie. Een belangrijke voorwaarde om de prevalentie van ziekten te verlagen is een omgeving te creëren die gezondheid bevorderend is. De meest voorkomende ziekte van de mond, cariës, kan het meest effectief worden bestreden met fluoride. Gebruik van fluoridetandpasta is dan ook essentieel om cariës te voorkomen.

3. Hoewel het dagelijks poetsen met fluoridetandpasta tandbederf zal verminderen, zal dit niet geheel verdwijnen. Indien het gebit onbehandeld blijft, zal dit onvermijdelijk leiden tot pijn, infectie en tenslotte verlies van tanden en kiezen. Een tijdige curatieve behandeling van tandbederf is een vorm van preventie. De westerse curatieve behandeling van tandbederf steunt op elektrisch aangedreven instrumentarium. De gecompliceerdheid van dat instrumentarium, de onderhoudsproblemen en de kosten beperken de verspreiding ervan in arme landen. In die landen is dergelijke apparatuur dan ook alleen aanwezig in privéklinieken en ziekenhuizen. Bij een Atraumatic Restorative Treatment (ART) is er geen boor en geen speekselafzuiger nodig, hetgeen impliceert dat ART zonder elektriciteit, zonder leidingwater en zonder dure compressor en dental unit kan worden uitgevoerd. Er is alleen handinstrumentarium voor nodig. Goed opgeleide hulpkrachten zoals de dental therapists die bij de OHFR werkzaam zijn, kunnen de ART uitvoeren. Deze hulpkrachten kunnen ART aanbieden buiten de bestaande tandheelkundige klinieken en daarmee krijgt een groter deel van de bevolking toegang tot preventieve en curatieve zorg.

Fit for School

De methode Fit for School wordt wereldwijd gebruikt en is een programma dat uit verschillende onderdelen bestaat, maar waar het tanden poetsen en het handen wassen centraal staan. Het concept is internationaal geaccepteerd en wordt bevorderd door de Wereldgezondheidsorganisatie als een bijzonder kosteneffectieve methode om o.a. de mondgezondheid van kinderen te bevorderen. Scholen zijn de belangrijkste openbare plaatsen voor kinderen om te spelen, te leren, te groeien en essentiële vaardigheden in het leven te verwerven. De kern van de Fit for School-aanpak (FIT) wordt gevormd door hygiëne-gerelateerde interventies die dagelijks in groepsverband worden uitgevoerd om schoolkinderen gezonde gewoonten aan te leren. Toegang tot basisdiensten op het gebied van water, sanitaire voorzieningen en hygiëne (WASH) is een voorwaarde voor het aanleren van gezonde gewoonten en het ontwikkelen van positief hygiënegedrag en vormt dus een integraal element voor een stimulerende leeromgeving en onderwijsprestaties.

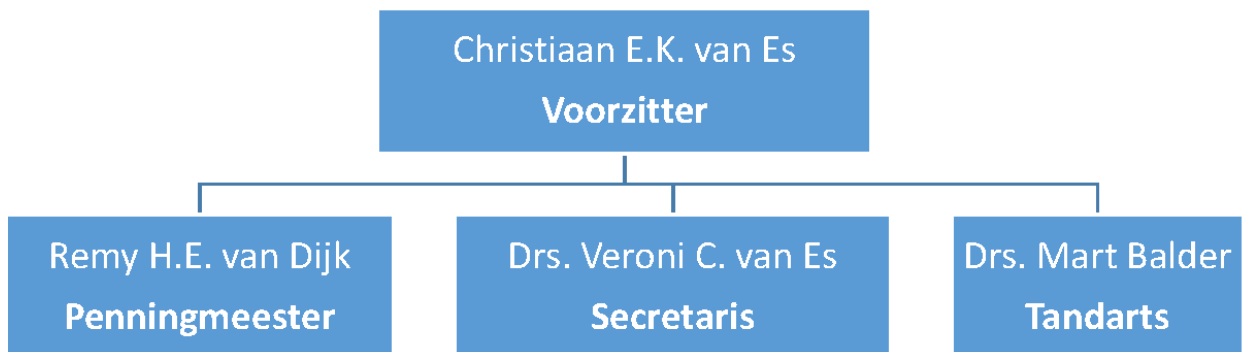
Het bestuur

Het bestuur van de Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) bestaat geheel uit vrijwilligers, die zich ten dienste stellen van de OHFR zonder dat daar een financiële tegemoetkoming tegenover staat. In Rwanda krijgen de medewerkers wel een vergoeding voor verrichte werkzaamheden. De leden van het bestuur zijn in het jaar 2022 herbenoemd voor de komende vier jaar. Daarbij zijn geen functiewijzigingen doorgevoerd.

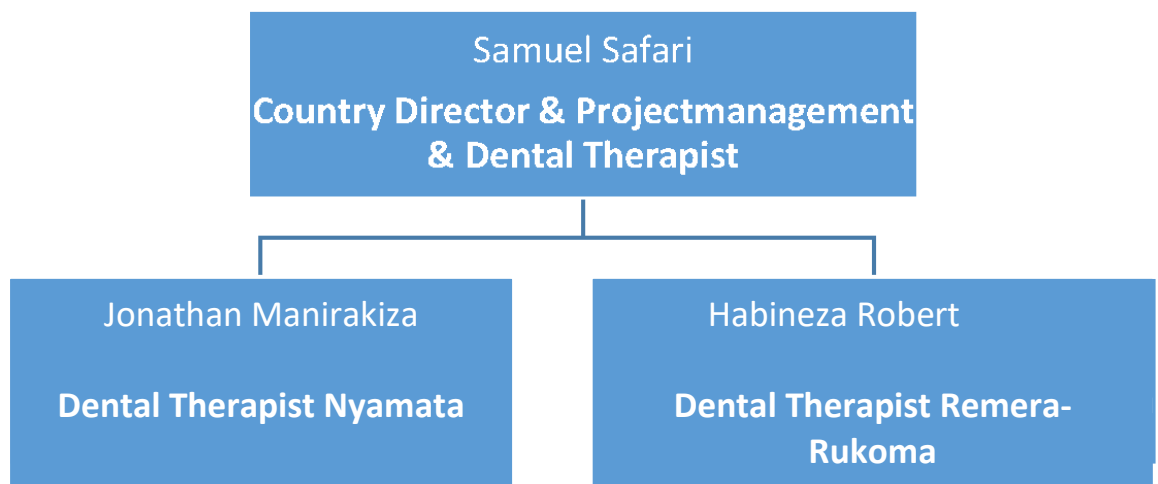
De bestuursleden zijn:

Voorzitter	:	Christiaan E.K. van Es
Secretaris	:	Veroni C. van Es
Penningmeester	:	Rémy H.E. van Dijk
Bestuursleden	:	Antonia C.M. van Meer en Mirjam C. van Es

OHFR Bestuur en deskundige

Lokaal niveau OHFR

3. Projecten 2023 en Beleid 2024

Projecten

Een project uitgevoerd door de Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) kan bestaan uit:

- Preventie; een Dental Preventive Program (DPP) op nabijgelegen scholen.
- Tandheelkundige onderzoeken op scholen en in de tandheelkundige klinieken.
- Behandeling op basis van de Atraumatic Restorative Treatment (ART).
- Indien nodig de behandeling van patiënten in een tandheelkundige kliniek.
- De training van een dental therapist door tandartsen van de OHFR.
- Het geven van workshops aan zorgverleners in de mondzorg.
- Het (her)inrichten van een tandheelkundige praktijkruimte.

Oral Cancer Awareness Campaign

Aan mond- en keelkanker overlijdt bijna één persoon per uur. Het sterftecijfer in verband met mond- en keelholtekanker blijft bijzonder hoog omdat de kanker routinematig pas laat in zijn ontwikkeling wordt ontdekt. Vroege opsporing is de sleutel tot betere overlevingskansen voor mensen met mondkanker. De

kankerepidemie in de ontwikkelde landen en in toenemende mate ook in de ontwikkelingslanden, is het gevolg van het gecombineerde effect van de vergrijzing van de bevolking en het toenemende aantal gevallen van kankerrisicofactoren. Geschat wordt dat 43% van alle sterfgevallen door kanker wereldwijd te wijten is aan tabak, ongezonde voeding, gebrek aan lichaamsbeweging en infecties. Spruw (een schimmelinfectie van het mond- en keelslijmvlies) en kanker komt vaker in ontwikkelingslanden dan in ontwikkelde landen voor en is de achtste meest voorkomende kanker wereldwijd. De OHFR voert in Rwanda ook campagne om het bewustzijn over goede mondverzorging te vergroten. De campagne wordt op verschillende manieren gevoerd om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Er is een online campagne op sociale media zoals Twitter, Facebook en Instagram gehouden. Er zijn posters met de belangrijkste boodschap betreffende mondkanker opgehangen op openbare plaatsen zoals bij de taxi's, markten en scholen. Radiopraatjes en televisiepraatjes zijn gehouden om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Kortom, de OHFR heeft al het mogelijke gedaan aan voorlichting om mondverzorging en aandoeningen aan de mond en gebit onder de aandacht te brengen.

Kayenzi

Met veel succes hebben we in Kayenzi in het district Kamonyi een DPP en een dental outreach programma gehouden in het health centre aldaar. Er was zoveel belangstelling dat we in de vijf dagen die we daar waren niet iedereen hebben kunnen helpen. We hebben een nieuwe behandelmethode geïntroduceerd en voor zover we weten zijn we de eersten die een behandeling met SDF hebben toegepast in Rwanda. SDF (Silver Diamine Fluoride) biedt de mogelijkheid om de progressieve cariës te stoppen of

cariëslaesies te stoppen zonder gezond tandweefsel te verwijderen.

SDF biedt echter geen permanente "genezing" voor de tandziekte cariës of tandbederf. De gezondheid van met SDF behandelde tanden moet in de gaten worden gehouden om te bepalen wanneer opnieuw SDF moet worden aangebracht en/of de noodzakelijke restauratieve behandeling moet worden uitgevoerd. Maar op dit moment is het een goede behandelmethode, vooral voor kinderen, zodat niet meteen getrokken hoeft te worden. We hebben ongeveer 1000 deelnemers gescreend. De resultaten waren 522 trekkingen, schoonmaken en wortelbehandeling: 92, behandeling met SDF: 15 en doorverwezen voor andere behandeling: 54

Remera-Rukoma district Kamonyi

De tandheelkundige kliniek is door de OHFR in Remera-Rukoma gebouwd en in 2012 officieel geopend. De vraag naar tandheelkundige hulp is groot en de OHFR blijft deze kliniek ondersteunen. Zo moet bepaalde apparatuur vervangen worden en instrumenten worden aangevuld. De kliniek maakt deel uit van het ziekenhuiscomplex in Remera-Rukoma in het district Kamonyi. Een district met meer dan 340.000 inwoners. In het jaar 2022 zijn er 3216 patiënten geholpen. Het toont aan hoe groot de behoefte van een tandheelkundige kliniek is in dit district. Ook in 2023 zijn we doorgegaan met de renovatie van de kliniek. Betere sanitaire voorzieningen en een waterpomp om de waterdruk in de kliniek te verhogen. In 2024 hopen wij nieuwe tandartsstoelen te installeren.

Gasore Serge Foundation

Ook in 2023 zijn we door de Gasore Serge Foundation (GSF) gevraagd om een DPP uit te voeren bij de kinderen die deelnemen aan hun zomerkamp. Serge Gasore is geboren in Rwanda. Serge was een kind tijdens de Rwandese genocide tegen de Tutsi's in 1994 en ontsnapte ternauwernood aan de dood. Veel van Serges familieleden en vrienden stierven tijdens de genocide. Als jongvolwassene is Serge met een beurs in de Verenigde Staten gaan studeren. De droom van Serge was om dagelijks onderdak, voedsel, medische zorg en onderwijs te bieden aan de vergeten kinderen van Rwanda. Om deze droom te verwezenlijken hebben Serge en zijn vrouw Esperance in 2014 Rwanda Children opgericht. Dit is een non-profit organisatie die dagelijks onderdak, voedsel, medische zorg, onderwijs en hoop biedt aan vergeten en gemarginaliseerde kinderen (kinderen die gaandeweg in de marge van de maatschappij terechtkomen) in Rwanda.

Nu, zoveel jaren later is de organisatie uitgegroeid tot een organisatie die voor onderwijs en gezondheidszorg zorgt voor kinderen van arme gezinnen in het Bugesera District. Wij hebben een DPP uitgevoerd en 500 kinderen gescreend. Allen, ook het personeel, hebben een tandenborstel en tandpasta gekregen. Er zijn 47 kinderen doorverwezen voor verdere behandeling.

Regina Pacis in het district Burera.

Wederom hebben we DPP's uitgevoerd in het Burera district. Het Burera district ligt in het noordelijke deel van Rwanda, grenzend aan de Oegandese grens en tussen de steden Ruhengeri en Byumba. In het district bevinden zich de meren van Burera en Ruhondo. Het district heeft ongeveer 340.000 mensen. Ongeveer 35% van de actieve bevolking in het district Burera is volledig analfabeet, wat een ernstige belemmering vormt voor economische omschakeling en het scheppen van werkgelegenheid buiten de landbouw. Het district lijdt nog steeds onder onvoldoende toegang tot schoon water. Dit komt door slecht beheer van bestaande watervoorzieningen en onvoldoende openbare latrines. Het district bevat ook de grenspost Cyanika, de toegangspoort tot Kisoro en het zuidwesten van Oeganda. Het district Burera is bekend om zijn beroemde kankerziekenhuis in de sector Butaro en het is ook het enige ziekenhuis in het district Burera. In het district hebben we verschillende lagere scholen bezocht en in totaal ongeveer 2015 kinderen behandeld.

✚ Mugano district Nyamagab

Ook dit jaar hebben we weer een lagere school in Mugano in het district Nyamagab bezocht. Het district ligt in het zuidwesten van Rwanda. Het bevat de oostelijke helft van Nyungwe Forest, een populaire toeristische bestemming. Het is een van de laatst overgebleven

bosgebieden van Rwanda en het thuis van chimpansees en vele andere soorten primaten. Het district heeft ongeveer 371.000 inwoners. De school wordt ondersteund door de Eglise Presbytérienne au Rwanda (EPR) waarmee de OHFR een Memorandum of Understanding (MoU) heeft. Het team van de OHFR heeft daar een DPP gehouden. Ongeveer 800 kinderen hebben in Mugano ons programma gevolgd.

✚ School voor kinderen met autisme

Ook in Rwanda zijn er veel kinderen die lijden aan een autismespectrumstoornis (ASS). Helaas is er tot nu toe maar één school waar deze kinderen terecht kunnen.

Deze school heeft ons gevraagd om een tandheelkundig onderzoek te doen. In 2022 hebben wij op deze school zowel een DPP als een ART uitgevoerd. In 2023 zijn wij wederom naar deze school gegaan voor de nazorg en om tandheelkundig onderzoek te doen bij eventuele nieuwe leerlingen.

World Oral Health Day (WOHD)

Rwanda viert net als de rest van de wereld op 20 maart de Wereld

Mondgezondheidsdag. Op deze dag vragen tandartsen wereldwijd aandacht voor het belang van goede mondzorg en het verband tussen een gezonde mond en de algemene gezondheid en het welzijn. In Rwanda bleek uit het eerste mondgezondheidsonderzoek dat in 2018 werd gepubliceerd dat bijna twee derde (64,9%) van de 2097 deelnemers cariës had en 54,3% had onbehandelde cariës. Onder volwassenen van 20 jaar en ouder had 32,4% tandplak en 60,0% tandsteen. Een meerderheid (70,6%) had nog nooit een mondzorgverlener bezocht. Daarom brengt OHFR deze dag in samenwerking met andere organisaties bij de bevolking onder de aandacht om het belang van goede mondgezondheid te benadrukken. Wij hebben 4000 deelnemers die voorlichting hebben gekregen en een tandenborstel met tandpasta.

RDSA, Universiteit van Rwanda en Ministerie van Volksgezondheid.

In 2023 hebben wij deelgenomen aan verschillende voorlichting campagnes georganiseerd door de Rwandan Dental Student Association (RDSA), de Universiteit

van Rwanda en het ministerie van volksgezondheid. Deze samenwerking benadrukt nogmaals dat de OHFR een duidelijk geaccepteerde en gewaardeerde medespeler is in het veld van de mondgezondheidszorg in Rwanda. Via verschillende symposia, campagnes, waaronder televisie-uitzendingen en in de

geschreven pers wordt de bevolking gewezen op het belang van goede mondverzorging.

Dental camp

Sinds 2018 organiseert de OHFR jaarlijks een dental camp in de plaats Remera-Rukoma in het district Kamonyi. De werkwijze bij een dental camp wijkt wezenlijk

niet af van die bij de schoolbezoeken, behalve dan dat er ook volwassenen bij zijn betrokken. Het dental camp is bedoeld voor diegenen die nooit de mogelijkheid hebben gehad om een tandarts te

bezoeken. Niet alleen omdat er geen tandarts is, maar ook omdat zij niet de financiële middelen hebben om een tandarts te betalen. Tijdens een dental camp wordt iedereen uitgenodigd om gratis het gebit te laten controleren. Het dental camp wordt in samenwerking met de faculteit tandheelkunde van de Universiteit van Rwanda gehouden. De faculteit heeft verzocht om te mogen participeren omdat dit voor de studenten een uitgelezen kans is om ook ervaring op dit gebied op te doen.

Daarnaast wordt ons lokale vaste team ook versterkt door eindejaarsstudenten van de faculteit voor tandheelkunde van de universiteit van Hannover in Duitsland. Voor hen geldt hetzelfde: een uitgelezen kans om tandheelkunde te bedrijven zonder alle technische hulpmiddelen die wij in het Westen gewend zijn.

Zoals altijd is ook dit keer het dental camp vooraf gegaan door een workshop waaraan alle medewerkers deel moeten nemen en waarin de behandelmethodes behandeld zullen worden. Voor de OHFR is deze participatie noodzakelijk, vanwege de grote toeloop van de lokale bevolking. De OHFR heeft niet genoeg dental therapists beschikbaar om alle patiënten te helpen. Het project duurde 7 werkdagen en was zeer zinvol voor de mensen uit het Kamonyi district en omgeving. Er zijn ongeveer 2500 deelnemers geweest. Bij de meesten moesten één of meerdere kiezen worden getrokken. Al met al was het dental camp wederom een groot succes. Het feit dat de tandverzorging gratis is, is zeker een reden voor de hoge opkomst. Men ging huiswaarts met een tandenborstel, tandpasta en voorlichting over mondhygiëne en de verzorging van hun gebit.

Vanwege dit grote succes van de dental camps heeft de OHFR de intentie om in 2024 wederom een dental camp te organiseren in Remera-Rukoma. Door de grote toeloop is besloten om het dental camp langer te laten duren dan voorheen. Er zijn zoveel aanmeldingen dat we meer tijd nodig hebben om iedereen te kunnen helpen. Zeker ook omdat veel deelnemers uren moeten lopen om het dental camp te bereiken en wij uiteraard deze moeite niet onbeloond willen laten door ze onverrichter zake weer naar huis te sturen.

Beleid

In 2024 zal de Oral Health Foundation Rwanda (OHFR) hetzelfde beleid hanteren met betrekking tot de organisatie, projecten en administratie als in 2023. Het beleidsplan dat bij de oprichting van de OHFR in 2006 is opgesteld, blijft van kracht.

De OHFR is behulpzaam in het structureren van de tandheelkundige hulp. Zij richt zich op scholen voor de preventie en eventueel voor de curatieve zorg. Daarnaast wordt de OHFR regelmatig benaderd met de vraag om steun in de vorm van tandheelkundige hulp of om hulp bij de inrichting van tandheelkundige klinieken. Al deze vragen worden in behandeling genomen en beoordeeld. Afhankelijk van de financiële ruimte en de beschikbare mankracht wordt daarna dan ook daadwerkelijk hulp geboden. Bij het entameren van de projecten wordt onder meer rekening gehouden met onderstaande punten:

- Werken met een beperkt aantal kleinere projecten.
- De projecten moeten uiteindelijk zelfstandig door de lokale medewerkers uitgevoerd kunnen worden.
- Het sluiten van een Memorandum of Understanding (MoU) met de betrokken organisatie(s) betreffende de tijdsduur en op welke wijze de OHFR het project zal ondersteunen en begeleiden.

Op dit moment heeft de OHFR in Rwanda drie Memoranda of Understanding (MoU) afgesloten, te weten met het ministerie van gezondheidszorg (Minisanté), met de Eglise Presbytérienne au Rwanda (EPR) en met de Rwandan Dental Student Association (RDSA). Deze MoU's zijn een bestendiging van de intentie om samen te werken in de tandheelkundige projecten.

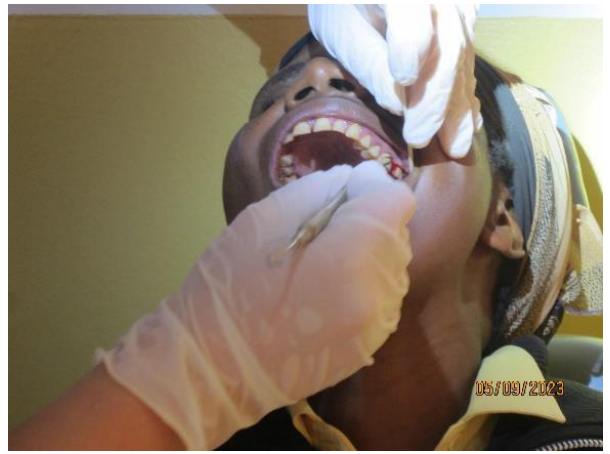
- Het MoU met het ministerie van gezondheidszorg is belangrijk omdat de OHFR hiermee de erkenning en tevens de toestemming krijgt van de Rwandese autoriteiten om haar tandheelkundige activiteiten te mogen ontplooiën.
- De EPR beheert ziekenhuizen, gezondheidscentra en lagere- en middelbare scholen verspreid over Rwanda.
- De RDSA is belangrijk omdat we samen optrekken in het geven van voorlichting over mondgezondheid aan de bevolking in het binnenland.

Fondsenwerving

De fondsenwerving blijft een punt van aandacht. Voor de workshops, het DPP/ART, de dental camps en de uitrusting van tandheelkundige klinieken in Rwanda zijn veel fondsen nodig. Zoals vele charitatieve instellingen heeft ook de OHFR te kampen met het probleem om genoeg financiële middelen te verwerven om de gestelde doelen te behalen. De uitbraak van de COVID-pandemie is de fondsenwerving zeker niet ten goede gekomen. Zoals vermeld zijn er in Rwanda ook personeelskosten. De dental therapists moeten worden betaald naast de algemene kosten van de DPP/ART, vervoer naar het binnenland enzovoorts. Alhoewel de OHFR enige vaste donateurs heeft, zal toch naar meer fondsen moeten worden gezocht om alle activiteiten zoals gepland voor 2024, uit te kunnen voeren.

4. Financiële verantwoording Projectkosten 2023

Projecten Rwanda 2023	Totale kosten
DPP/ART AT G.S. Regina Pacis	€ 5.319,96
World Oral Health day 2023	€ 10.560,72
DPP and Dental Outreach at Kayenzi Health Center	€ 2.640,18
Budget or DPP at Mugano Primary School	€ 2.112,14
DPP at Gasore Serge Foundation/Run city	€ 1.320,09
Budget for Oral health promotion with University of Rwanda	€ 5.280,36
Budget and All expenses for Dental Camp	€ 6.600,45
Budget for renovation of OHFR Clinic	€ 2.000,00

Donateursinkomsten

Incidentele donaties

Uit overige bronnen hebben wij incidentele donaties in 2023 op onze rekening ontvangen voor een bedrag van € 801,-. Dit bedrag maakt onderdeel uit van het totaalbedrag aan donaties.

Inkomsten:

Donaties / stortingen	€ 27.388,--
Baten BPR	€ --
Totaal	€ 27.388,--

BALANS

Indien alle betalingen in 2023 zijn gedaan en ontvangen, zal er op de balans per 31-12-23 alleen een banksaldo (debet) en vermogen (credit) aanwezig zijn.

Balans per 31 december 2023			
Vorraden	€ 1.100	Kapitaal	€ 11.175
Liquide Middelen			
Bank ABN/BPR	€ 9.665		
Kas	€ 410		
TOTAAL	€ 11.175	TOTAAL	€ 11.175

RESULTATENREKENING 2023

Opbrengsten	Donaties /storting baten BPR	€ 27.388 € 0
		<hr/>
		€ 27.388
Kosten	OHFR renovation clinic	€ 2.000
	Projecten DPP/ART	€ 33.834
		<hr/>
Resultaat		-/- € 8.446